

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РАЙОННОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено структурний аналіз категорії “районне управління” в наукових підходах філософських і психолого-педагогічних досліджень. Доведено необхідність реального дослідження як ключових принципів освітніх реформ, так і механізмів районного управління якістю середньої освіти.

Ключові слова: районне управління, якість середньої освіти, філософські засади, професійна компетентність.

Модернізація освіти в Україні у контексті входження до загальноєвропейського й світового освітнього простору зумовлює потребу реального дослідження як ключових принципів освітніх реформ, так і можливостей їх реалізації.

Ефективним механізмом підготовки й залучення молоді до соціального життя суспільства на сьогодні є навчання у старших класах середньої школи. Розвиток світового, зокрема, європейського освітнього простору на сучасному етапі потребує від загальноосвітньої школи України адекватної реакції на процеси її реформування, які відбуваються у провідних країнах світу, зокрема Європи. Необхідність переходу учнів старшої школи на профільне навчання визначена в Програмі розвитку освіти, проте в ній проголошені лише ідеї, що ж стосується механізмів такого переходу, то вони не розроблені, й освітні заклади вирішують завдання профілізації, не спираючись на відомі науково-практичні розробки в цій царині [5].

Сьогодні глибина перетворень у галузі державного управління загалом і зокрема вищою освітою та її якістю, якість і темпи здійснення управління не задовольняють потреби й вимоги особистості, суспільства та держави. Саме тому постає досить важлива проблема перегляду положень філософії державного управління, соціального менеджменту, розроблення нової сучасної методології управлінської діяльності. Проблеми філософії соціального управління й філософії освіти ґрунтовно досліджують В.П. Андрущенко, В.Г. Вікторов, Д.І. Дзвінчук, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, В.М. Михальченко, В.О. Огневюк, С.М. Пазиніч, О.С. Понамарьов, М.І. Романенко, В.В. Сметана та ін. [2].

Прикро, але в деяких наукових публікаціях останнім часом спостерігається явище надмірної подачі інформації, інтелектуально недопрацьованої авторами.

В Україні потребують перманентного розвитку й перегляду відповідно до сучасної теорії науки й галузі державного управління, яка тільки-но предметно, функціонально й структурно оформлюється, теоретичні засади районного управління якістю середньої освіти як одного з видів соціального управління. Їх дослідження і є *метою статті*.

Як відомо, науковим підґрунтя (першоджерелом) соціального управління є праці античних філософів Сократа, Демокріта, Платона, Арістотеля, творіння мислителів Давнього Китаю (Лао-Цзи), Індії про управління державою. Вітчизняні вчені В.Г. Кремень, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов сутність соціального управління вбачають у “формуванні та здійсненні цілеспрямованих процесів всебічного розвитку школярів” [3], управлінських впливів на людей, їх угруповання та соціальні процеси, які у своїй сукупності утворюють соціальну систему, а також впливають на хід і характер спільної діяльності людей з метою забезпечення відповідності характеру та бажаних результатів цієї діяльності певним, заздалегідь обраним стратегічним цілям і завданням.

Дослідження існуючих концепцій і теорій управління свідчать, що розвиток концептуальних підходів, принципів і організаційних структур управління прямує від формальних, жорстких, централізованих до більш гнучких, вибудованих з урахуванням розвитку демократичних процесів. Так, у 30–50-ті рр. ХХ ст. набуло розвитку поведінкове (біхевіористське) спрямування в управлінні з характерним акцентом уваги на людину [1].

До сьогодні управлінці використовують теорії мотивації Е. Мейо, А. Маслоу, Д. Мак-Грегора. Об’єктом управління при цьому проголошувалася мотивація працівників та її відносини в малих групах, управлінські стратегії розроблялись на засадах екстраполяції досвіду в майбутнє. Із середини 50-х рр. ХХ ст. розвивається ситуаційний напрям в управлінні (П. Дракер, Т. Пітер, Р. Уотермен, Р. Паскаль, Е. Атос та ін.). З 1980-х рр. до сьогодення в управлінні інтенсивно впроваджують інновації з психології, конфліктології, мотивації діяльності, корпоративної культури, конкурентоспроможності тощо (теорія “Z” В. Оучі, концепція “7S”, загальна стратегічна модель М. Портера, моделі Бостонської консультативної групи та ін.) [4].

Потребує глибокого осмислення науковцями й практиками державного управління дослідження актуальних проблем філософії соціального управління В.Г. Кременя, С.М. Пазиніча, О.С. Пономарьова, які висвітлюють сутність феномену управління з позиції потрійного характеру його природи: як науку, як своєрідне мистецтво і як специфічний вид людської діяльності за своєю внутрішньою логікою, структурою й технологією здійснення. Усталений понятійно-категоріальний апарат, закономірності, система принципів методології управлінської діяльності підтверджують науковість його генези. До мистецтва відносять його тому, що будь-яка проблемна ситуація майже ніколи не повторюється, і це вимагає від управлінця щоразу творчої осмисленості дій, урахування особливостей і специфіки.

Реформування освітньої галузі в Україні зумовило необхідність модернізації системи державного управління освітою, в тому числі й загальною середньою, спрямування її на забезпечення й всебічне поліпшення якості освіти, впровадження технологій систематичного оцінювання та прогнозування розвитку системи освіти, тобто системи моніторингу якості освіти й

освітніх послуг, та формування ефективних механізмів державно-громадського управління освітою [6].

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. спрямовує діяльність керівників на пошук нових, відкритих і демократичних моделей управління освітою, які мають утверджуватися як державно-громадські та орієнтувати освітні процеси на постійний розвиток. При цьому важливо передбачити органічне поєднання засобів державного впливу з громадським управлінням, що розширює управлінські можливості громадської думки [7].

Сучасна освіта з кожним днем вимагає все більш активного використання інформаційних і комунікаційних технологій в управлінській, навчально-виховній, фінансовій діяльності школи. Основним критерієм ефективності використання нових інформаційних технологій у навчальному закладі є вже не наявність певної кількості комп'ютерів, а створення єдиного інформаційного освітнього простору. Ця необхідність виникла перед сучасною школою за певних умов, а саме:

1. Велике зростання інформаційних потоків.
2. Неможливість прийняття оптимальних управлінських рішень у сучасній ситуації під час стандартизації електронної обробки даних.
3. Робота школи на сучасному етапі вимагає оперативного аналізу ситуації для своєчасного коригування ситуації.

Створення інформаційного простору загальноосвітнього навчального закладу відповідає за успіх впровадження інформаційних технологій в освіту на всіх її рівнях і дає змогу на рівні школи перевести управлінську, фінансову, навчально-виховну діяльність школи на комп'ютерні програми для стандартизації всієї інформації, адже інформаційне середовище комунального закладу освіти середньої загальноосвітньої школи з профільними класами має три складові: фізичну, психологічну та інтелектуальну [5].

Організація роботи з формування інформаційного простору розв'язує такі завдання: опис структури інформаційного простору, всіх його рівнів, ступенів, форм взаємодії внутрішніх і зовнішніх зв'язків інформаційного середовища навчального закладу. Учасниками цього процесу виступають адміністрація, вчителі, учні, батьки. Інформаційними потоками є структура навчального закладу, навчальний план, штатний розклад, тарифікація тощо.

Єдине інформаційне середовище комунального закладу освіти середньої загальноосвітньої школи з профільними класами – це система, в якій на інформаційному рівні задіяні й сполучені між собою всі учасники освітнього процесу: адміністрація закладу – вчителі – учні – батьки. Можна виділити такі загальні положення формування єдиного інформаційного середовища:

- під час формування інформаційного освітнього середовища є можливість розв'язання проблеми змісту освіти на сучасному етапі, співвідношення традиційних складових навчального процесу й нових інформаційно-комунікаційних технологій, нових відносин учня, вчителя й освітнього середовища;

- інформаційне освітнє середовище включає технологічні (апаратні та програмні), інформаційні й організаційні ресурси;
- під час створення інформаційного освітнього середовища навчального закладу зростає значущість ІКТ – компетентності педагогів, які працюють в умовах широкого застосування засобів інформаційних і комунікаційних технологій в освітньому просторі школи.

Система управління навчальним закладом на районному рівні має такий вигляд:

1. “Керівний” рівень. Одноосібне управління комплексом здійснює директор.

2. “Адміністративний” рівень. Для забезпечення управління навчально-виховним процесом, організації наукової й методичної роботи, становлення індивідуальності й творчого ставлення до життя на всіх етапах шкільного дитинства, визначення рівня компетентності та розвитку в навчально-виховному комплексі діють посади заступника директора з навчально-виховної роботи, заступника директора з виховної роботи, заступника директора з адміністративно-господарчої частини.

3. “Адміністративно-громадський рівень”, на якому працюють керівники методичних об’єднань, творчих груп. Його створено для делегування управлінських повноважень і демократизації процесу управління.

4. “Педагогічний” рівень, на якому відбувається педагогічне управління навчальним процесом.

5. “Учнівський” рівень, який є одним із суб’єктів навчально-виховного процесу та впливає на визначення змісту освіти, вибору форм і методів навчання.

6. Концепція розвитку навчального закладу.

Концепція розвитку навчального закладу є основним документом, на якому базується програма розвитку школи. Концепція розвитку школи розроблена відповідно до державної програми “Освіта” (Україна XXI століття), основних положень Конституції України, законів України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа), інших державних нормативних документів, що стосуються розвитку й реформування освітньої галузі [2].

Висновки. Така багаторівнева система управління створює умови для саморозвитку, самоаналізу, самокорекції учасників навчального процесу на кожному рівні, можливість планувати й організовувати злагоджену діяльність у всіх підрозділах, вимірювати й оцінювати ефективність процесу, спрямовувати його на подальший розвиток. Сполуки між елементами системи управління мають інтеграційний характер. Таким чином, офіційно визнаною професією керівника ЗНЗ є професія педагога. Існуюча практика призначення керівників загальноосвітніх навчальних закладів засвідчує, що цю посаду обіймають виключно педагоги, більшість яких має тільки вищу педагогічну освіту, якої недостатньо для формування належного рівня управлінської компетентності. Отже, можна зробити висновок про те,

що має змінитися докорінно процес підготовки майбутніх керівників загальноосвітніх закладів, чому, на нашу думку, сприятиме підготовка таких фахівців.

Список використаної літератури

1. Полякова Г.А. Управління навчальним процесом на основі освітнього моніторингу / Г.А. Полякова // Сучасні проблеми гуманізації та гармонізації управління: матеріали 2-ї Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції. – Х.: Українська Асоціація “Жінки в науці та освіті”; Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2001. – С. 221–222.
 2. Єльнікова Г.В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Г.В. Єльнікова ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2005. – 453 арк.
 3. Кравчина О.Є. Інформатизація організаційно-управлінської діяльності в загальноосвітній школі [Електронний ресурс] / О.Є. Кравчина // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 3 (7). – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.
 4. Лагутенко О.Б. Сучасні впровадження програмно-методичного забезпечення у навчальний процес та управління вищим навчальним закладом освіти / О.Б. Лагутенко, С.М. Яшанов // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія № 5 : / К.М. Левітан “Педагогічні науки: реалії та перспективи”. : зб. наук. праць / за ред. П.В. Дмитренка, В.Д. Сиротюка. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – Вип. 11. – С. 48–53.
 5. Левітан К.М. Особистість педагога: становлення і розвиток // Педагогічна творчість і майстерність : хрестоматія / укл. Н.В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 50–57.
 6. Берека В.Є. Фахова підготовка магістрів з менеджменту освіти: теорія і методика : монографія / В.Є. Берека. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 482 с.
- Возний І.В. Оновлення управління навчальним закладом / І.В. Возний // Управління школою. – 2009. – № 4 (232). – С. 35–38.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2013.

Ульянова В.С. Теоретические понятия районного управления качеством среднего образования

В статье рассмотрен структурный анализ категории “районное управление” в научных подходах философских и психолого-педагогических исследований. Доказана необходимость реального исследования как ключевых принципов образовательных реформ, так и механизмов районного управления качеством высшего образования.

Ключевые слова: районное управление, качество среднего образования, философские понятия, профессиональная компетентность.

Ulyanova V. Philosophical foundations of public administration quality of higher education

Modernization of education in Ukraine in the context of accession to the European and world educational space leads to the need for a real investigation as main principles of educational reforms and capacity to implement them.

An effective mechanism for training and involvement of young people in social life to date training in high school. Development the world, including the European educational space at the current stage requires school Ukraine adequate response to the ongoing process of reform taking place in the leading countries, and in particular Europe. The need to transition high school students into specialized education definition of a “program of education”, but it declared only ideas, but that the mechanism of this transition, they are not designed, and educational institutions face the challenge profilaktyzatsiyi, it based on known scientific – practical development in this area.

Statement of the problem. Today deep transformations in the field of state administration in general and in particular higher education and its quality, the quality and tempo of implementation do not meet the needs and requirements of individuals, society and the state. That is why there is quite an important problem revision of the philosophy of governance, social management, development of a new modern methodology of management.

Sadly, some scientific publications in recent years the phenomenon of over- supply of information, intellectual incompletely authors.

Ukraine in need of permanent development and revision according to the modern theory of science and public administration, which is just – but substantively, functionally and structurally formalized, methodological principles of governance quality of higher education as a type of social control. Their research is the purpose of this article.

Management impact on people, their communities and social processes that, taken together, form a social system and affect the course and character joint activities of people in order to ensure that the character and what the outcome of this specific, pre-selected strategic goals and objectives.

Investigation of existing concepts and theories administration suggest that the development of conceptual approaches, principles and organizational management goes from formal and cruel, centralized to a more flexible, lined with the development of democratic processes. Yes, 30–50 XX century acquired behavioral development orientation in management with specific focus attention on the person. Until now, managers use theory of motivation E. Mayo, Maslow, D. Mack-Gregor. Object of management with motivation of employees and proclaimed of their relations in small groups, management strategies have been developed on the basis of extrapolation experience in the future.

It requires a deep understanding of scholars and practitioners of public administration research topical problem of social management philosophy that consider the nature of the phenomenon of management from the perspective of the triple nature of his nature: how science as a kind of art as a particular kind of human activity in its internal logic, structure and technology realization. Well-established concept – categories of, the laws, the system of management principles methodology confirmed its scientific genesis. Art belongs to him because any problem situation that almost never repeats itself, and it requires the manager every creative meaningfulness of action, taking into account the specific characteristics and specific.

Key words: *public administration, secondary education, philosophical concepts, professional competency.*